

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia 5 października 2012 r.

w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych

Na podstawie art. 20 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Znosi się następujące sądy rejonowe:

- 1) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Bydgoszczy:
 - a) Sąd Rejonowy w Mogilnie,
 - b) Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią,
 - c) Sąd Rejonowy w Tucholi,
 - d) Sąd Rejonowy w Żninie;
- 2) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Elblągu:
 - a) Sąd Rejonowy w Działdowie,
 - b) Sąd Rejonowy w Nowym Mieście Lubawskim;
- 3) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Gdańsku – Sąd Rejonowy w Kościerzynie;
- 4) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim:
 - a) Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich,
 - b) Sąd Rejonowy w Sulęcinie;
- 5) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze:
 - a) Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze,
 - b) Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim;
- 6) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Kaliszu:
 - a) Sąd Rejonowy w Krotoszynie,
 - b) Sąd Rejonowy w Ostrzeszowie,
 - c) Sąd Rejonowy w Pleszewie;
- 7) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Kielcach:
 - a) Sąd Rejonowy w Kazimierzy Wielkiej,
 - b) Sąd Rejonowy w Opatowie,
 - c) Sąd Rejonowy w Pińczowie,
 - d) Sąd Rejonowy w Staszowie,

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 34, poz. 304, Nr 130, poz. 1376, Nr 185, poz. 1907 i Nr 273, poz. 2702 i 2703, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 131, poz. 1102, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1410, 1413 i 1417, Nr 178, poz. 1479 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 25, poz. 162, Nr 64, poz. 433, Nr 73, poz. 484, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 136, poz. 959, Nr 138, poz. 976, Nr 204, poz. 1482 i Nr 230, poz. 1698, z 2008 r. Nr 223, poz. 1457, Nr 228, poz. 1507 i Nr 234, poz. 1571, z 2009 r. Nr 1, poz. 4, Nr 9, poz. 57, Nr 26, poz. 156 i 157, Nr 56, poz. 459, Nr 157, poz. 1241, Nr 178, poz. 1375, Nr 219, poz. 1706 i Nr 223, poz. 1777, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 i Nr 205, poz. 1364, z 2011 r. Nr 109, poz. 627, Nr 126, poz. 714 i Nr 203, poz. 1192 oraz z 2012 r. poz. 637 i 672.

- e) Sąd Rejonowy we Włoszczowie;
- 8) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Koninie – Sąd Rejonowy w Słupcy;
- 9) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Koszalinie – Sąd Rejonowy w Sławnie;
- 10) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Krakowie:
 - a) Sąd Rejonowy w Miechowie,
 - b) Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej;
- 11) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Krośnie – Sąd Rejonowy w Brzozowie;
- 12) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Legnicy – Sąd Rejonowy w Jaworze;
- 13) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Lublinie:
 - a) Sąd Rejonowy w Opolu Lubelskim,
 - b) Sąd Rejonowy w Rykach,
 - c) Sąd Rejonowy we Włodawie;
- 14) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Łomży:
 - a) Sąd Rejonowy w Grajewie,
 - b) Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem;
- 15) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi:
 - a) Sąd Rejonowy w Brzezinach,
 - b) Sąd Rejonowy w Łęczycy,
 - c) Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej;
- 16) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Nowym Sączu – Sąd Rejonowy w Muszynie;
- 17) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Olsztynie:
 - a) Sąd Rejonowy w Biskupcu,
 - b) Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim,
 - c) Sąd Rejonowy w Nidzicy,
 - d) Sąd Rejonowy w Piszcu;
- 18) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Opolu:
 - a) Sąd Rejonowy w Głubczycach,
 - b) Sąd Rejonowy w Oleśnie;
- 19) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Ostrołęce – Sąd Rejonowy w Pułtusku;
- 20) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Płocku – Sąd Rejonowy w Sierpcu;
- 21) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Poznaniu:
 - a) Sąd Rejonowy w Chodzieży,
 - b) Sąd Rejonowy w Gostyniu,
 - c) Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu,
 - d) Sąd Rejonowy w Obornikach,

- e) Sąd Rejonowy w Rawiczu,
 - f) Sąd Rejonowy w Śremie,
 - g) Sąd Rejonowy w Wolsztynie,
 - h) Sąd Rejonowy we Wrześni,
 - i) Sąd Rejonowy w Złotowie;
- 22) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Przemyślu:
- a) Sąd Rejonowy w Lubaczowie,
 - b) Sąd Rejonowy w Przeworsku;
- 23) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Radomiu:
- a) Sąd Rejonowy w Lipsku,
 - b) Sąd Rejonowy w Szydłowcu,
 - c) Sąd Rejonowy w Zwoleniu;
- 24) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Rzeszowie:
- a) Sąd Rejonowy w Leżajsku,
 - b) Sąd Rejonowy w Ropczycach,
 - c) Sąd Rejonowy w Strzyżowie;
- 25) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Siedlcach – Sąd Rejonowy w Sokolowie Podlaskim;
- 26) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Słupsku:
- a) Sąd Rejonowy w Bytowie,
 - b) Sąd Rejonowy w Miastku;
- 27) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Suwałkach – Sąd Rejonowy w Sejnach;
- 28) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie:
- a) Sąd Rejonowy w Choszcznie,
 - b) Sąd Rejonowy w Kamieniu Pomorskim,
 - c) Sąd Rejonowy w Łobzie;
- 29) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu:
- a) Sąd Rejonowy w Kolbuszowej,
 - b) Sąd Rejonowy w Nisku;
- 30) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Tarnowie – Sąd Rejonowy w Dąbrowie Tarnowskiej;
- 31) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Toruniu:
- a) Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu,
 - b) Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie;
- 32) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego we Włocławku:
- a) Sąd Rejonowy w Radziejowie,
 - b) Sąd Rejonowy w Rypinie;

33) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego we Wrocławiu:

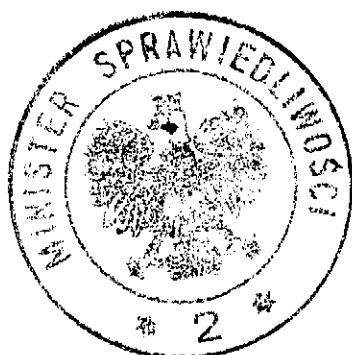
- a) Sąd Rejonowy w Miliczu,
- b) Sąd Rejonowy w Strzelinie,
- c) Sąd Rejonowy w Wołowie;

34) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Zamościu:

- a) Sąd Rejonowy w Janowie Lubelskim,
- b) Sąd Rejonowy w Krasnymstawie;

35) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Zielonej Górze – Sąd Rejonowy we Wschowie.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.²⁾

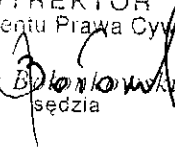

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

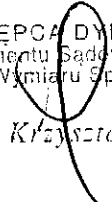

Jarosław Gowin

**Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym:**

DYREKTOR
Departamentu Prawa Cywilnego

Jan Błotkowski
sędzia

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Sądów Organizacji
i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości

sędzia Krzysztof Petryna

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz. U. Nr 180, poz. 1508, z 2003 r. Nr 44, poz. 386, Nr 110, poz. 1056, Nr 219, poz. 2164 i Nr 220, poz. 2186 i 2187, z 2004 r. Nr 127, poz. 1326, Nr 148, poz. 1563 i Nr 281, poz. 2798, z 2005 r. Nr 63, poz. 557, Nr 112, poz. 945 i Nr 197, poz. 1639, z 2006 r. Nr 241, poz. 1755, z 2007 r. Nr 50, poz. 335, Nr 153, poz. 1084, Nr 163, poz. 1161, Nr 177, poz. 1249 i Nr 243, poz. 1794, z 2008 r. Nr 54, poz. 334 i Nr 234, poz. 1581, z 2009 r. Nr 102, poz. 853, Nr 220, poz. 1729 i Nr 223, poz. 1787, z 2010 r. Nr 133, poz. 894 i Nr 245, poz. 1640 i 1641 oraz z 2011 r. Nr 60, poz. 304), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 203, poz. 1192).

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia został przygotowany na podstawie upoważnienia zawartego w art. 20 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.).

Zgodnie ze wskazanym przepisem „Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości”.

Art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 203, poz. 1192), który wszedł w życie z dniem 28 marca 2012 r., nadał nowe brzmienie art. 20 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i dlatego konieczne jest wydanie nowego rozporządzenia regulującego kwestie utworzenia sądów oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości miejscowej.

Wskazać należy, że początkowo prace legislacyjne dotyczyły projektu jednego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych oraz ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych. Jednakże na skutek uwag podniesionych przez Rządowe Centrum Legislacji, które wskazało, że pomimo zmiany upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia, utworzone dotychczas sądy na mocy wydanych rozporządzeń nadal istnieją, zmodyfikowano dotychczasowy projekt i rozdzielono materie dotyczące zniesienia sądów oraz ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych na dwa oddzielne rozporządzenia.

Na wstępie należy podnieść, iż artykuł 45 Konstytucji RP gwarantuje każdemu obywatelowi prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Prowadzona przez Ministra Sprawiedliwości polityka ma służyć doprowadzeniu stanu sądownictwa powszechnego, w tym jego struktury organizacyjnej, do stanu porównywalnego ze standardem sądownictwa w tych państwach Unii Europejskiej, w których wymiar sprawiedliwości funkcjonuje najsprawniej, a także do sprostania przez sądownictwo powszechne standardom postępowania przewidzianym w Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Rzeczpospolita Polska ma bowiem, wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 cytowanej Konwencji, obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podjąć rozstrzygnięcie spraw sądowych w rozsądnych terminach.

Nadrzędnym celem, polityki Ministra Sprawiedliwości jest zatem zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu, także przez odpowiednią organizację sądownictwa powszechnego.

Zasadnicze bariery na drodze realizacji określonego powyżej celu, to aktualnie:

- niestabilizowana kognicja sądów powszechnych, stale rozszerzana o nowe rodzaje spraw w wyniku regulacji kolejnych obszarów i wprowadzania nowych instytucji do systemu prawnego,
- skumulowanie się strukturalnych (nieradko wieloletnich) zaległości nierozpoznanych spraw, na wszystkich szczeblach sądownictwa powszechnego, w kilkudziesięciu sądach w skali całego kraju,
- niewłaściwa (niedostosowana do bieżącego wpływu spraw) alokacja zasobów etatowych sądownictwa powszechnego, w szczególności w grupie etatów orzeczniczych,
- wadliwa struktura organizacyjna sądownictwa powszechnego utrudniająca wykorzystywanie zasobów etatowych stosownie do zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, w sposób umożliwiający terminową realizację zadań.

Funkcjonowanie sądów powszechnych w aktualnych warunkach organizacyjnych pociąga za sobą zbyt wysokie koszty w stosunku do efektów orzeczniczych, możliwych do osiągnięcia przy dotychczasowym poziomie finansowania, w szczególności z uwagi na brak możliwości racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa

powszechnego. Nie sprzyja to również realizacji celu w postaci zapewnienia jak najwyższego poziomu orzecznictwa sądów powszechnych.

Dlatego też nieodzowne jest maksymalne ograniczenie dysproporcji między wielkością i zakresem kompetencji jednostek tego samego szczebla oraz zapewnienie wszystkim sądom porównywalnych warunków funkcjonowania. Reorganizacja sądownictwa powszechnego służyć ma istotnej poprawie sprawności postępowania, głównego czynnika stanowiącego o dostępie obywateli do sądu, przy właściwej alokacji środków budżetowych ponoszonych na sądy powszechne.

Dostęp obywatela do sądu jest bowiem wypadkową zarówno sprawiedliwego, jak i szybkiego rozstrzygnięcia sprawy. Jego zasadniczą miarą nie może być już odległość siedziby życiowej obywatela od sali rozpraw. Odległość, jaką obywatel musi pokonać po rozstrzygnięciu, jest aktualnie wyłącznie jednym z wielu elementów, które składają się na ocenę dostępności do sądu.

Odsuwanie w czasie działań reorganizacyjnych oznacza między innymi:

- utrzymywanie zbędnych struktur organizacyjnych,
- niemożność racjonalnego wykorzystania kadry orzeczniczej,
- brak możliwości szybszego doprowadzenia do równomiernego obciążenia sędziów,
- nadmierne zatrudnienie pracowników w działach administracji sądowej niezwiązanych z zapewnianiem obsługi spraw obywateli,
- konieczność utrzymywania bardzo dużej liczby stanowisk funkcyjnych,
- niemożność zapewnienia odpowiednio wysokiego poziomu orzecznictwa sądów powszechnych.

Prowadząc w Ministerstwie Sprawiedliwości prace koncepcyjne dotyczące struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego, brano pod uwagę następujące uwarunkowania: obszar właściwości sądu, liczbę wpływających spraw, strukturę wpływu i załatwienia spraw, limity etatów we wszystkich grupach zatrudnienia, stan obciążenia pracą sędziów (w zakresie właściwego rozmieszczenia kadry), warunki komunikacyjne (pod kątem możliwości dojazdu stron do sądu), położenie terytorialne sądu, warunki lokalowe sądu (powierzchnia, liczba sal rozpraw), miejsce zamieszkania pracowników sądu we wszystkich grupach zatrudnienia (w zakresie ewentualnych utrudnień związanych z dojazdem do pracy), odległości między poszczególnymi sądami, w tym miejscowościami znajdującymi się w obszarach ich właściwości (m.in. pod kątem ewentualnych utrudnień związanych z dojazdem do sądu w sprawach odwoławczych).

Potrzeba reorganizacji struktury sądów powszechnych wynika między innymi z badań przeprowadzonych przez niezależne firmy zewnętrzne w ramach realizacji Projektu „Modernizacja sposobu świadczenia usług przez wymiar sprawiedliwości” Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki”¹. W dokumencie pt. „Koncepcja zmian doskonalących w zakresie funkcjonowania sądów powszechnych” opracowanym w ramach Zadania 1 „Diagnoza struktury organizacyjnej sądownictwa” wskazano na nieefektywność sądów powszechnych spowodowaną nierównomiernym obciążeniem pracą kadry orzeczniczej, którego powodem jest zróżnicowanie wielkości i rozdrobnienie sądów, a także niedopasowanie miejscowe sądów. Zgodnie z w/w dokumentem rozwiązaniem przedstawionych problemów jest skumulowanie sądów z niskim wpływem spraw. W ten sposób nastąpi zmniejszenie dysproporcji w wielkości sądów oraz nadmiernego ich rozdrobnienia, lepsze dopasowanie miejscowe, bardziej elastyczne zarządzanie i optymalizacja obciążenia kadry orzeczniczej, a także urzędniczej. Podobne wnioski zawiera raport „Silne i słabe strony sądownictwa powszechnego w Polsce w świetle dotychczasowych analiz prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości i innych źródeł” opracowany w ramach Zadania 3 w/w projektu „Analiza struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego”, w którym w dużo większym stopniu zaprezentowano potrzebę zmian struktury organizacyjnej sądownictwa, w tym znoszenia sądów. Przykładowo podniesiono w nim również, iż rozrost struktury organizacyjnej w imię

¹ Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

dostępności sądu dla obywateli zdawał się nie uwzględniać rozwoju kraju i społeczeństwa, m. in. istotnego rozwoju infrastruktury drogowej (w latach 1950-2010 wskaźnik dróg utwardzonych na 100 km² wzrósł ponad dwukrotnie z poziomu 36,2 km do 87,6 km) i powszechności posiadania samochodów przez obywateli (w 1950 roku na 1 mieszkańca Polski przypadało 0,002 samochodu, w 1980 - 0,066, w 2000 - 0,26 zaś w 2010 roku już 0,45 samochodu, czyli średnio niemal co drugi obywatel posiada samochód). W tym samym czasie łączna liczba sądów powszechnych wzrosła z 289 w 1950 roku do 376 w roku 2010.

Przepisami niniejszego rozporządzenia zniesione zostają sądy rejonowe, utworzone na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 180, poz. 1508, z późn. zm.), o limicie etatów do 9 sędziów włącznie. Jednocześnie, w wyniku połączenia znoszonych jednostek powstają sądy rejonowe o limicie wynoszącym co najmniej 12 sędziów. Jedynie w tych przypadkach kiedy konieczne było utworzenie jednostki organizacyjnej obejmującej dwa dotychczasowe sądy o etatyżacji mniejszej niż 9 każdy z nich, jeden z tych sądów pozostanie w strukturze sądownictwa. Ponadto w strukturze sądownictwa pozostają sądy o dotychczasowym limicie etatów 10 i 11 sędziów, jeżeli nie było możliwe lub potrzebne powiększanie obszaru właściwości tych sądów o obszary właściwości sąsiednich znoszonych sądów.

Co do zasady obszar właściwości sądu o mniejszej etatyżacji objęty zostaje właściwością miejscową jednostki większej. Łączone są także sądy rejonowe o identycznym limicie etatów orzeczniczych. Wyjątek od zasady włączenia jednostki mniejszej do większej dotyczy zniesienia Sądu Rejonowego w Śremie (8 sędziów) i objęcia obszaru właściwości tego Sądu właściwością miejscową Sądu Rejonowego w Kościanie (7 sędziów). Odstąpienie od przyjętej zasady w tym przypadku uzasadnione jest znacząco lepszymi warunkami lokalowymi Sądu Rejonowego w Kościanie.

Przeprowadzone szerokie konsultacje społeczne oraz opinia Krajowej Rady Sądownictwa skłoniły projektodawcę do odstąpienia od pierwotnie proponowanej koncepcji dotyczącej zniesienia sądów rejonowych o limicie etatów do 12 sędziów włącznie.

Znoszone zostają następujące sądy rejonowe (w nawiasie wskazana została liczba etatów sędziowskich wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. oraz sąd rejonowy obejmujący obszar likwidowanej jednostki):

- 1) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Bydgoszcy:
 - a) Sąd Rejonowy w Mogilnie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Inowrocławiu),
 - b) Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Szubinie),
 - c) Sąd Rejonowy w Tucholi (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Świeciu),
 - d) Sąd Rejonowy w Żninie (4 sędziów, Sąd Rejonowy w Szubinie);
- 2) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Elblągu:
 - a) Sąd Rejonowy w Działdowie (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Mławie),
 - b) Sąd Rejonowy w Nowym Mieście Lubawskim (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Iławie);
- 3) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Gdańsku - Sąd Rejonowy w Kościerzynie (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Kartuzach);
- 4) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim:
 - a) Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim),
 - b) Sąd Rejonowy w Sulęcinie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu);
- 5) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze:
 - a) Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze),
 - b) Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Lubaniu);
- 6) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Kaliszu:

- a) Sąd Rejonowy w Krotoszynie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim),
 - b) Sąd Rejonowy w Ostrzeszowie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Kępnie),
 - c) Sąd Rejonowy w Pleszewie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Jarocinie);
- 7) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Kielcach:
- a) Sąd Rejonowy w Kazimierzy Wielkiej (4 sędziów, Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju),
 - b) Sąd Rejonowy w Opatowie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim),
 - c) Sąd Rejonowy w Pińczowie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju),
 - d) Sąd Rejonowy w Staszowie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Sandomierzu),
 - e) Sąd Rejonowy we Włoszczowie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Jędrzejowie);
- 8) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Koninie - Sąd Rejonowy w Słupcy (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Koninie);
- 9) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Koszalinie - Sąd Rejonowy w Sławnie (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Koszalinie);
- 10) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Krakowie:
- a) Sąd Rejonowy w Miechowie (7 sędziów, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie),
 - b) Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Wadowicach);
- 11) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Krośnie - Sąd Rejonowy w Brzozowie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Krośnie);
- 12) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Legnicy - Sąd Rejonowy w Jaworze (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Złotoryi),
- 13) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Lublinie:
- a) Sąd Rejonowy w Opolu Lubelskim (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Kraśniku),
 - b) Sąd Rejonowy w Rykach (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Puławach),
 - c) Sąd Rejonowy we Włodawie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Chełmie);
- 14) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Łomży:
- a) Sąd Rejonowy w Grajewie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Łomży),
 - b) Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Zambrowie);
- 15) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Łodzi:
- a) Sąd Rejonowy w Brzezinach (8 sędziów, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi),
 - b) Sąd Rejonowy w Łęczycy (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Kutnie),
 - c) Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Skierniewicach);
- 16) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Nowym Sączu - Sąd Rejonowy w Muszynie (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu),
- 17) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Olsztynie:
- a) Sąd Rejonowy w Biskupcu (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Mrągowie),
 - b) Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Bartoszycach),
 - c) Sąd Rejonowy w Nidzicy (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Olsztynie),
 - d) Sąd Rejonowy w Piszcu (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Szczytnie);
- 18) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Opolu:
- a) Sąd Rejonowy w Głubczycach (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Prudniku),
 - b) Sąd Rejonowy w Oleśnie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Kluczborku);
- 19) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Ostrołęce - Sąd Rejonowy w Pułtusku (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Wyszkowie);
- 20) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Płocku - Sąd Rejonowy w Sierpcu (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Płocku),

- 21) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Poznaniu:
- a) Sąd Rejonowy w Chodzieży (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Wągrowcu),
 - b) Sąd Rejonowy w Gostyniu (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Lesznie),
 - c) Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim),
 - d) Sąd Rejonowy w Obornikach (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Szamotułach),
 - e) Sąd Rejonowy w Rawiczu (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Lesznie),
 - f) Sąd Rejonowy w Śremie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Kościanie),
 - g) Sąd Rejonowy w Wolsztynie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim),
 - h) Sąd Rejonowy we Wrześni (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej),
 - i) Sąd Rejonowy w Złotowie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Pile);
- 22) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Przemyślu:
- a) Sąd Rejonowy w Lubaczowie (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Jarosławiu),
 - b) Sąd Rejonowy w Przeworsku (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Jarosławiu);
- 23) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Radomiu:
- a) Sąd Rejonowy w Lipsku (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Kozienicach),
 - b) Sąd Rejonowy w Szydłowcu (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Przysusze),
 - c) Sąd Rejonowy w Zwoleniu (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Kozienicach);
- 24) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Rzeszowie:
- a) Sąd Rejonowy w Leżajsku (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Łańcucie),
 - b) Sąd Rejonowy w Ropczycach (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Dębicy),
 - c) Sąd Rejonowy w Strzyżowie (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Rzeszowie);
- 25) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Siedlcach - Sąd Rejonowy w Sokołowie Podlaskim (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Węgrowie),
- 26) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Słupsku:
- a) Sąd Rejonowy w Bytowie (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Lęborku),
 - b) Sąd Rejonowy w Miastku (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Słupsku);
- 27) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Suwałkach - Sąd Rejonowy w Sejnach (4 sędziów, Sąd Rejonowy w Augustowie);
- 28) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie:
- a) Sąd Rejonowy w Choszcznie (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Myśliborzu);
 - b) Sąd Rejonowy w Kamieniu Pomorskim (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Świnoujściu),
 - c) Sąd Rejonowy w Łobzie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Gryficach),
- 29) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu:
- a) Sąd Rejonowy w Kolbuszowej (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Mielcu),
 - b) Sąd Rejonowy w Nisku (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Stalowej Woli);
- 30) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Tarnowie - Sąd Rejonowy w Dąbrowie Tarnowskiej (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Tarnowie);
- 31) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Toruniu:
- a) Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Brodnicy),
 - b) Sąd Rejonowy w Wąbrzeźniu (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Chełmnie);
- 32) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego we Włocławku:
- a) Sąd Rejonowy w Radziejowie (5 sędziów, Sąd Rejonowy w Aleksandrowie Kujawskim),
 - b) Sąd Rejonowy w Rypinie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Lipnie);
- 33) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego we Wrocławiu:
- a) Sąd Rejonowy w Miliczu (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Trzebnicy),

- b) Sąd Rejonowy w Strzelinie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Oławie),
 - c) Sąd Rejonowy w Wołowie (8 sędziów, Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej);
- 34) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Zamościu:
- a) Sąd Rejonowy w Janowie Lubelskim (7 sędziów, Sąd Rejonowy w Biłgoraju),
 - b) Sąd Rejonowy w Krasnymstawie (9 sędziów, Sąd Rejonowy w Zamościu);
- 35) w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Zielonej Górze - Sąd Rejonowy we Wschowie (6 sędziów, Sąd Rejonowy w Nowej Soli).

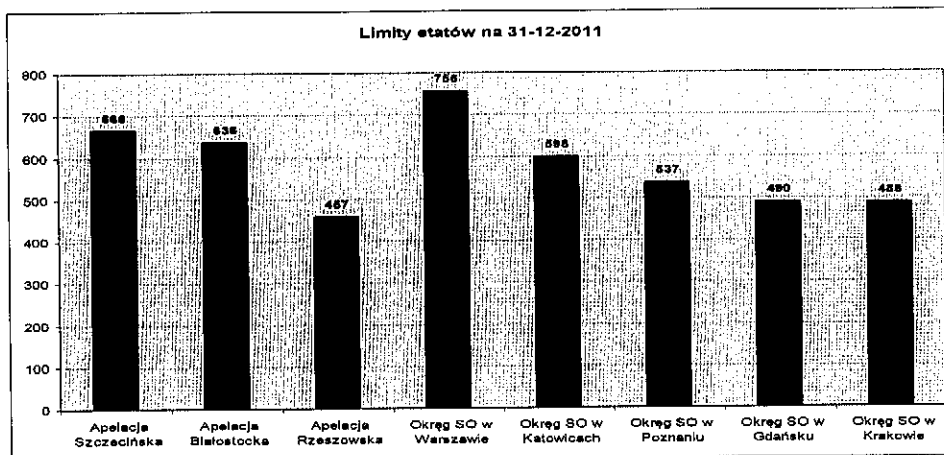
Proponowana reorganizacja obejmie 79 sądów rejonowych jako sądów znoszonych, tj. 24,6% wszystkich jednostek tego szczebla, w których limit etatów sędziowskich wynosi 558 (5,4% ogółu sędziów w sądownictwie powszechnym i 8% sędziów w sądach rejonowych). Wskazać trzeba, iż 6 największych sądów rejonowych dysponuje łącznym limitem 619 sędziów. Zmiana obejmie również 1878 urzędników, w tym 401 w pozostałych działach administracji, a więc poza pionu orzeczniczego. Z 558 sędziów aż 327 mieszka poza siedzibami sądów znoszonych, a w odniesieniu do kadry urzędniczej liczba ta wynosi 424 osoby.

Wprowadzane przepisami niniejszego rozporządzenia zmiany właściwości miejscowej sądów rejonowych nie wpływają - co do zasady - na obszary właściwości jednostek szczebla okręgowego. Wyjątek stanowi jedynie Sąd Rejonowy w Działdowie, którego obszar - po zniesieniu Sądu - objęty zostaje właściwością miejscową Sądu Rejonowego w Mławie. Dotychczas Sąd Rejonowy w Działdowie funkcjonował w okręgu elbląskim. Po wprowadzonych zmianach, obszar tej jednostki należeć będzie do okręgu płockiego. Uzasadniając przedmiotowe rozwiązanie, podnieść przede wszystkim należy niewielką, wynoszącą ok. 20 km odległość między Mławą a Działdowem oraz dogodnie połączenia komunikacyjne, w tym kolejowe, między tymi miastami. Pozostawienie obszaru właściwości dotychczasowego Sądu Rejonowego w Działdowie w okręgu elbląskim spowodowałoby konieczność objęcia tego terenu właściwością miejscową Sądu Rejonowego w Ostródzie, ewentualnie Sądu Rejonowego w Iławie, lub też połączenie tej jednostki z Sądem Rejonowym w Nowym Mieście Lubawskim. Odległość z Działdowa do Ostródy wynosi ok. 60 km, z Działdowa do Iławy ok. 65 km, a z Nowego Miasta Lubawskiego do Działdowa ok. 55 km. Rozwiązania te byłyby więc nieracjonalne, a w tym ostatnim przypadku brak też dogodnych połączeń komunikacyjnych. Jednocześnie planując zmiany organizacyjne starano się aby do wyjątków należały sytuacje, w których jeden sąd przejmuje właściwość miejscową więcej niż jednego sądu. Zachodzi jedynie 6 takich sytuacji.

Celem wprowadzanych zmian jest podniesienie skuteczności organów wymiaru sprawiedliwości w płaszczyźnie orzeczniczej i funkcjonalnej. Drogą do zrealizowania wskazanego zamierzenia jest optymalne zorganizowanie sieci sądów oraz racjonalne wykorzystanie kadry orzeczniczej. Aktualnie osiągnięcie tego zamierzenia byłoby niezwykle trudne, z uwagi na nadmierne rozdrobnienie struktury organizacyjnej sądów szczebla rejonowego. Z uwagi na niewielkie odległości między miejscowościami, trudno znaleźć uzasadnienie dla uprzedniego powołania i dalszego funkcjonowania w bezpośrednim sąsiedztwie np. Sądów Rejonowych w Sokołowie Podlaskim i Węgrowie, Kępnie i Ostrzeszowie, czy Busku-Zdroju i Pińczowie.

Należy zwrócić uwagę, iż w strukturze organizacyjnej zachodzi zachwianie proporcji pomiędzy apelacjami, okręgami, sądami okręgowymi i sądami rejonowymi. Tym samym w kraju funkcjonują okręgi większe niż apelacje, sądy rejonowe większe niż całe okręgi i wydziały w niektórych sądach rejonowych większe niż całe sądy rejonowe. Rozpiętość między największym a najmniejszym sądem rejonowym w oparciu o limit etatów sędziowskich wynosi 34.

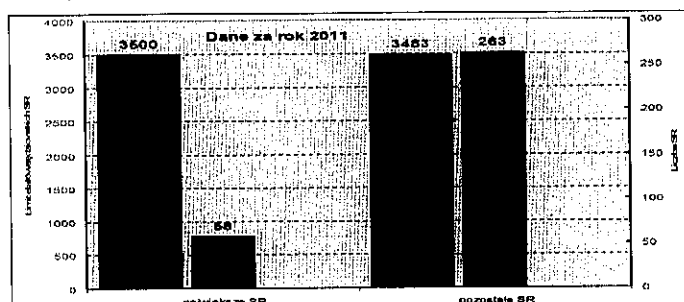
Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., każdy z pięciu największych w kraju okręgów sądów okręgowych był większy niż najmniejsza w kraju apelacja, a największy okręg warszawski był większy od każdej z trzech najmniejszych apelacji (co obrazuje poniższa ilustracja).

Analiza struktury organizacyjnej sądów na szczeblu rejonowym wykazała (tabela poniżej), iż zdecydowana większość jednostek jest mniejsza od średniej w kraju (ok. 22 sędziów). Zaniepokojenie budzi fakt, iż aż 110 sądów rejonowych (34,27%) nie przekracza limitu 10 sędziów, a 228 - limitu 20 sędziów (71,03%), co w istotny sposób przekłada się na strukturę wielkościową wydziałów w tych sądach i mnożenie stanowisk funkcyjnych, zwiększanie kosztów funkcjonowania sądownictwa, a także brak efektywnego wykorzystania i zarządzania kadrami.

Liczba sędziów i asesorów w sądach rejonowych	Stan na 31 XII 2011 r.					
	Liczba sądów	Procent	Procent w grupach	Liczba sądów	Procent w grupach	Liczba sądów
do 5	13	4,05%	29,60%	95	71,03%	228
6-9	82	25,55%				
10-15	85	26,48%	41,43%	133	21,50%	69
16-20	48	14,95%	9,03%	29		
21-25	21	6,54%				
26-30	8	2,49%	4,98%	16		
31-35	7	2,18%				
36-40	9	2,80%	7,48%	24		
41-45	7	2,18%				
46-50	7	2,18%	7,48%	24	7,48%	24
51-60	10	3,12%				
61-70	7	2,18%				
71-80	7	2,18%	7,48%	24	7,48%	24
81-90	6	1,87%				
91-100	2	0,62%				
101-150	2	0,62%				
Ogółem	321	100,00%	100,00%	321	100,00%	321
średni etatowo sąd	21,75					
liczba sądów mniejszych od średniej	234					

Poniższy wykres obrazuje liczbę sądów rejonowych kumulujących połowę etatyzacji sądownictwa tego szczebla (58 sądów z 321 to połowa etatów sędziowskich sądów rejonowych). Pokazuje to zachwianie proporcji co do skali wielkości sądów rejonowych.

Warto ponadto zwrócić uwagę na fakt, iż wiele sądów rejonowych jest zdecydowanie mniejszych, niż wydziały w sądach rejonowych o większym limicie etatów.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę sędziów, liczbę wydziałów oraz średnią wielkość wydziału w poszczególnych pionach orzeczniczych w sądach rejonowych.

SR	Ogółem na dzień 31 grudnia 2011 r.	Pion cywilny	Pion karny	Pion rodzinny i nieletnich	Pion pracy	Pion pracy i ubezpieczeń społecznych	Pion wieczysto-księgowy	Pion gospodarczy z wydziałami upadłościowymi (bez KRS i RZ)		Krajowy Rejestr Sądowy (KRS)	Rejestr Zastawów (RZ)
								ogółem	w tym wydziały upadłościowe i naprawcze		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Liczba sędziów	6963	2121,3	2699,5	1040,4	107,5	240,0	247,8	458,3	75,4	61,4	7,1
Liczba sędziów + referendarzy*	8697	2503,8	2699,5	1040,4	107,5	240,0	1115,3	458,3	75,4	383,2	47,0
Liczba wydziałów	1807	387	445	330	85	55	348	78	13	27	11
Średnia wielkość wydziału (sędziowie)	3,9	5,5	6,0	3,1	1,3	4,4	0,7	5,8	5,8	2,3	0,6
Średnia wielkość wydziału (sędziowie+referendarze)	4,8	6,5	6,0	3,1	1,3	4,4	3,2	5,8	5,8	14,2	4,3

*z uwagi na skalę etatyzacji pominięto referendarzy w pionie rodzinnym i gospodarczym

Łączna liczba etatów sędziowskich według średniej w kraju, na wydział cywilny, karny, rodzinny i nieletnich oraz wieczysto-księgowy wynosi 15,3 etatu (z pominięciem wydziałów pracy, wydziałów pracy i ubezpieczeń społecznych oraz wydziałów gospodarczych, gdyż wydziały te występują w ograniczonej liczbie sądów).

Ze wskazanym wyżej limitem 15 etatów koresponduje poniższe zestawienie obrazujące z kolei wielkość etatową pionu i zmiany umożliwiające odpowiednią elastyczność w zarządzaniu.

Wpływ spraw	Dla 120% obciążenia					Dla 130% obciążenia					
	Stan początkowy		Po dodaniu etatu			Stan początkowy		Po dodaniu etatu			
	Liczba etatów	Obciążenie	Liczba etatów	Obciążenie	roznica w obciążeniu	Liczba etatów	Obciążenie	Liczba etatów	Obciążenie	roznica w obciążeniu	
120	1	120,00	2	60,00	60,00	130	1	130,00	2	65,00	65,00
240	2	120,00	3	80,00	40,00	260	2	130,00	3	86,67	43,33
360	3	120,00	4	90,00	30,00	390	3	130,00	4	97,50	32,50
480	4	120,00	5	96,00	24,00	520	4	130,00	5	104,00	26,00
600	5	120,00	6	100,00	20,00	650	5	130,00	6	108,33	21,67
720	6	120,00	7	102,86	17,14	780	6	130,00	7	111,43	18,57
840	7	120,00	8	105,00	15,00	910	7	130,00	8	113,75	16,25
960	8	120,00	9	106,67	13,33	1040	8	130,00	9	115,56	14,44
1080	9	120,00	10	108,00	12,00	1170	9	130,00	10	117,00	13,00
1200	10	120,00	11	109,09	10,91	1300	10	130,00	11	118,18	11,82
POLSKA		100,00		100,00		POLSKA		100,00		100,00	

Etatyzacja wydziału, a co najmniej pionu orzeczniczego na poziomie 7-8 etatów sędziowskich jest najbardziej pożądaną, a jako minimalną trzeba wskazać etatyzację na poziomie 5-6, pamiętając, iż w części pionów nie jest ona możliwa do osiągnięcia, a nawet brak jest możliwości zbliżenia się do tej granicy z uwagi na rozdrobnienie struktury organizacyjnej sądów, a w konsekwencji brak odpowiedniej wielkości wpływu, a tym samym poziomu etatyzacji. Wówczas w przypadku wzrostu wpływu spraw zachodzi możliwość zwiększenia etatyzacji pionu orzeczniczego, a w przypadku spadku wpływu i ograniczenia etatyzacji pozostaje ona na akceptowanym minimalnym poziomie. Jednocześnie w przypadku zmniejszenia czy zwiększenia etatyzacji nie dochodzi do drastycznej zmiany obciążenia. Oczywistym jest, iż wielkość pionów orzeczniczych w poszczególnych sądach rejonowych uniemożliwia osiągnięcie wskazanego poziomu, co dotyczy w szczególności pionów rodzinnego i nieletnich oraz wieczysto-księgowego.

Biorąc pod uwagę powyższe za najbardziej pożądaną należy uznać kryterium etatyzacji sądu rejonowego wynoszące 15 sędziów. Istotna poprawa struktury organizacyjnej sądów szczebla rejonowego umożliwiająca bardziej racjonalne wykorzystanie kadry orzeczniczej osiągnięta zostanie także poprzez reorganizację polegającą na zniesieniu sądów rejonowych o limicie etatów do 9 sędziów łącznie.

Przedstawiona tabela obrazuje z kolei liczbę sędziów oraz średnią liczbę sędziów w danym pionie orzecznicy, wg kryterium etatyzacji sądów rejonowych.

Sądy rejonowe	Liczba sędziów SR i wakujących stanowisk sędziowskich w ramach limitu na ostatni dzień okresu statystycznego w oparciu o dane z MS-S (stan na 31 grudnia 2011 roku)						Liczba SR w których funkcjonują poszczególne pionie (stan na 1 stycznia 2012 roku)						Średnia liczba sędziów w sądzie / pionie					
	Pion cywilny		Pion karny		Pion rodzinny i nieletnich		Pion pracy		Pion wieczystoksięgowy		Pion wycieczkowy		Pion wycieczkowy		Pion wycieczkowy			
SR z limitem poniżej 10	222,6	292,0	117,9	3,7	0,0	47,8	95	95	95	5	0	95	2,3	3,1	1,2	0,7	0,5	
SR z limitem od 10 do 14	262,8	365,4	151,4	15,8	0,0	51,6	72	72	71	18	0	72	3,6	5,1	2,1	0,9	0,7	
SR z limitem od 15 do 30	525,5	730,9	304,7	65,6	18,9	70,6	90	90	90	55	11	90	5,8	8,1	3,4	1,2	1,7	
SR z limitem od 31 do 50	371,7	456,3	194,0	8,3	58,0	36,9	30	30	30	5	18	28	12,4	15,2	6,5	1,7	3,2	
SR z limitem powyżej 50	738,9	854,9	272,4	14,0	163,1	40,9	34	34	32	2	24	22	21,7	25,1	8,5	7,0	6,8	
SR z limitem poniżej 15	485,4	657,4	269,3	19,5	0,0	99,4	167	167	166	23	0	167	2,9	3,9	1,6	0,8	0,6	
SR z limitem większym lub równym 15	1636,1	2042,1	771,1	87,8	240,0	148,4	154	154	152	62	53	140	10,6	13,3	5,1	1,4	4,5	

Zaprezentowane powyżej dane wskazują, iż w sądach rejonowych o etatyzacji wynoszącej 15 sędziów lub więcej, średnia liczba sędziów w pionie cywilnym wynosi – 10,62 (w sądach o limicie poniżej 15 etatów – 2,91, w sądach o limicie poniżej 10 etatów – 2,3), w pionie karnym – 13,26 (w sądach o limicie poniżej 15 etatów – 3,94, w sądach o limicie poniżej 10 etatów – 3,1), w pionie rodzinnym i nieletnich – 5,07 (w sądach o limicie poniżej 15 etatów – 1,62, w sądach o limicie poniżej 10 etatów – 1,2), w pionie pracy – 1,42 (w sądach o limicie poniżej 15 etatów – 0,85, w sądach o limicie poniżej 10 etatów – 0,7), w pionie wieczystoksięgowym – 1,06 (w sądach o limicie poniżej 15 etatów – 0,6, w sądach o limicie poniżej 10 etatów – 0,5). W sądach poniżej 10 etatów średnia dotyczy przedziału od 4 do 9 etatów sędziowskich, a więc w części sądów o podwójnej rozpiętości limitu etatów (4 etaty a 8-9 etatów).

Wskazać należy, że w sądach o limicie etatów poniżej 15 sędziów, a w szczególności poniżej 10 sędziów, liczba pionów orzecznicy zasadniczo odpowiada liczbie wydziałów funkcjonujących w strukturze tych jednostek. Inaczej jest w większych sądach, w których w danym pionie orzecznicy np. cywilnym funkcjonuje często więcej niż jeden wydział cywilny.

Poniżej zaprezentowano średnią wielkość pionu orzecznicy, po dokonaniu planowanych zmian.

Sądy rejonowe	Liczba sędziów SR i wakujących stanowisk sędziowskich w ramach limitu na ostatni dzień okresu statystycznego w oparciu o dane z MS-S (stan na 31 grudnia 2011 roku)						Liczba SR w których funkcjonują poszczególne pionie (stan na 1 stycznia 2012 roku)						Średnia liczba sędziów w sądzie / pionie					
	Pion cywilny		Pion karny		Pion rodzinny i nieletnich		Pion pracy		Pion wieczystoksięgowy		Pion wycieczkowy		Pion wycieczkowy		Pion wycieczkowy			
SR z limitem poniżej 10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0						
SR z limitem od 10 do 14	200,8	279,1	113,5	10,4	0,0	40,2	54	54	53	13	0	54	3,7	5,2	2,1	0,8	0,7	
SR z limitem od 15 do 30	720,8	993,6	420,5	72,0	11,9	114,4	118	118	118	63	7	118	6,1	8,4	3,6	1,1	1,7	
SR z limitem od 31 do 50	395,4	498,3	206,2	11,0	57,5	45,9	33	33	33	7	20	32	12,0	15,1	6,2	1,6	2,9	
SR z limitem powyżej 50	804,4	928,5	300,1	14,0	170,6	47,2	37	37	35	2	26	25	21,7	25,1	8,6	7,0	6,6	
SR z limitem poniżej 15	200,8	279,1	113,5	10,4	0,0	40,2	54	54	53	13	0	54	3,7	5,2	2,1	0,8	0,7	
SR z limitem większym lub równym 15	1920,7	2420,4	926,8	97,0	240,0	207,6	188	188	186	72	53	175	10,2	12,9	5,0	1,3	4,5	

Powyższe dane pokazują znaczny wzrost średniej wielkości pionów orzecznicy w skali kraju, a jednocześnie wskazują, iż przed zmianami liczba sądów w przedziale etatowym 4-14 wynosiła 167, a po reorganizacji liczba sądów w przedziale 9-14 wynosić będzie 54 (przy braku sądów o limicie 4-9). Wzrosnąć także liczba sądów w przedziale 15-30 etatów sędziowskich z 90 do 118. Marginalny będzie wzrost liczby sądów o limicie powyżej 30 etatów sędziowskich z 64 do 70.

Porównanie przedstawiono w tabeli zbiorczej.

Średnia liczba sędziów w sądzie / pionie (wg limitu etatów na 31.12.2011r)

Sądy rejonowe	Pion cywilny		Pion rodzinny i nieletnich		Pion wieczysto-katogowy	
	Średnia	% do etatów	Średnia	% do etatów	Średnia	% do etatów
POLSKA	6,6	8,4	3,3	1,3	4,5	0,8
POLSKA (po zmianach organizacyjnych)	8,8	11,2	4,4	1,3	4,5	1,1

Kolejna przeprowadzona analiza wykazała, iż w zdecydowanej większości sądów rejonowych wpływ spraw głównych kategorii odbiega in minus od średniej krajowej, stanowiąc ok. 50% czy nawet mniej niż 30% średniego wpływu (wg danych na 31 grudnia 2011 r. z zastrzeżeniem, iż w 2011 roku dokonano zmian organizacyjnych w sądownictwie pracy i w pionie gospodarczym).

Rep.	Średni wpływ spraw	Sądy z wpływem spraw większym od średniej	% do liczby sądów	Sądy z wpływem spraw mniejszym od średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej połowy wartości średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej 1/3 wartości średniej	% do liczby sądów
C	591,24	89	27,73	232	72,27	137	42,68	61	19,94
C zasadnicze	559,69	90	28,04	231	71,96	137	42,68	61	19,00
K	1472,80	117	36,45	204	63,55	62	19,31	7	2,18
K zasadnicze	1278,12	124	38,63	197	61,37	56	17,45	6	1,87
P (wydz. pracy)	290,78	24	28,24	61	71,76	15	17,65	3	3,53
P zasadnicze (wydz. pracy)	271,41	26	30,59	59	69,41	11	12,94	3	3,53
P (wydz. pracy i ubezpie.spół.)	470,11	15	28,30	38	71,70	10	18,87	1	1,89
P zasadnicze (wydz. pracy i ubezpie.spół.)	453,72	16	30,19	37	69,81	8	15,09	1	1,89
U* (wydz. pracy i ubezpie.spół.)	748,52	15	28,85	37	71,15	14	26,92	7	13,46
U* zasadnicze (wydz. pracy i ubezpie.spół.)	683,73	19	36,54	33	63,46	14	26,92	6	11,54
GC	661,75	19	29,69	45	70,31	26	40,63	19	29,69
GC zasadnicze	634,56	20	31,25	44	68,75	25	39,06	18	28,13
RC	566,90	111	34,91	207	65,09	73	22,96	24	7,55
RC zasadnicze	560,03	112	35,22	206	64,78	71	22,33	24	7,55
KW	10398,06	94	30,62	213	69,38	74	24,10	12	3,91

Zgodnie z § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.), liczba sędziów lub referendarzy sądowych tworzonego wydziału nie powinna być mniejsza niż 5 sędziów lub referendarzy sądowych, łącznie z przewodniczącym.

Powyższe można odnieść nie tylko do wydziału, ale także do danego pionu orzeczniczego, którego wielkość - co najmniej 5 sędziów lub referendarzy - stwarza możliwości racjonalizacji kadrowej sądownictwa w wielu aspektach.

Po pierwsze stwarza możliwość wymiany poglądów i doskonalenia zawodowego, co zasadniczo jest wykluczone, a co najmniej bardzo utrudnione w sądach o mniejszej etatyżacji. Po drugie w przypadku istotnego zwiększonego obciążenia wpływem ponad średnią krajową (np. około 20-30%) daje możliwość wsparcia etatowego, które powoduje wyrównanie do średniego obciążenia w kraju i nie skutkuje obniżeniem obciążenia poniżej średniej w kraju jak miałyby to miejsce w wydziałach o niższej etatyżacji (im niższa etatyżacja, tym większy spadek obciążenia poniżej średniej w kraju). Po trzecie stwarza możliwość realizacji zapisów art. 351 kpk poprzez przydział sprawy innym sędziom. Po czwarte czyni możliwym utworzenie składu zawodowego w pionie karnym (vide tabela poniżej).

Limit w pionie karnym (dane na koniec 2011 r.)	Liczba SR	Łączna liczba sędziów
do 2 sędziów	5	9,67
do 3 sędziów	56	144,89
do 4 sędziów	106	327,13

Kryterium etatyzacji (w aspekcie racjonalnego, efektywnego i elastycznego wykorzystania kadr i obciążenia) w połączeniu z innymi kryteriami (np. liczba ludności na jedną sprawę, względy komunikacyjne) pozwala na wypracowanie właściwej struktury organizacyjnej, a tym samym sieci sądów w kraju.

Potwierdzeniem rozdrobnienia struktury organizacyjnej jest wielkość pionów orzeczniczych w sądach rejonowych, co ilustruje poniższa tabela.

Stan na 31 grudnia 2011 roku											
Limit etatów sędziowskich wg pionów w sądach rejonowych	Pion cywilny (sędziowie)	Pion cywilny (sędziowie + referendarze)	Pion karny	pion rodzinny i nieletnich	pion pracy	Pion pracy i ubezpiec. Spot.	wydziały gospodarcze (z upadłościowymi i naprawczymi, bez KRS i RZ) -sędziowie	wydziały gospodarcze (z upadłościowymi i naprawczymi, bez KRS i RZ) -sędziowie +referendarze	Pion wieczysto-księgowy (sędziowie)	Pion wieczysto-księgowy (sędziowie+ referendarze)	
Puste	0	0	0	3	235	268	266	266	20	14	
Do 0,5	0	0	0	2	12	0	0	0	113	2	
pow. 0,5 do 1	3	2	0	39	49	1	1	0	149	17	
pow. 1 do 1,5	8	8	0	43	6	5	0	0	24	40	
pow. 1,5 do 2	30	16	5	68	10	8	4	2	7	59	
pow. 2 do 2,5	27	29	20	18	5	1	3	4	0	38	
pow. 2,5 do 3	39	41	31	36	2	8	6	5	4	52	
pow. 3 do 3,5	16	15	22	14	0	1	3	3	0	19	
pow. 3,5 do 4	39	32	28	26	1	12	5	4	1	18	
pow. 4 do 4,5	11	14	9	7	0	0	3	4	0	11	
pow. 4,5 do 5	24	22	23	15	0	1	5	4	2	12	
pow. 5	124	142	183	52	1	16	25	29	1	39	
RAZEM	321	321	321	318	86	53	55	55	301	307	

Wskazane wyżej rozdrobnienie wielkości etatowej pionów orzeczniczych nadal istnieje, mimo zniesienia wszystkich wydziałów grodzkich oraz dużej liczby wydziałów pracy zmian w pionie gospodarczym (łącznie kilkaset wydziałów).

Struktura organizacyjna o znacznym rozdrobnieniu wymusza dodatkowo konieczność istnienia dużej liczby stanowisk funkcyjnych (vide tabela).

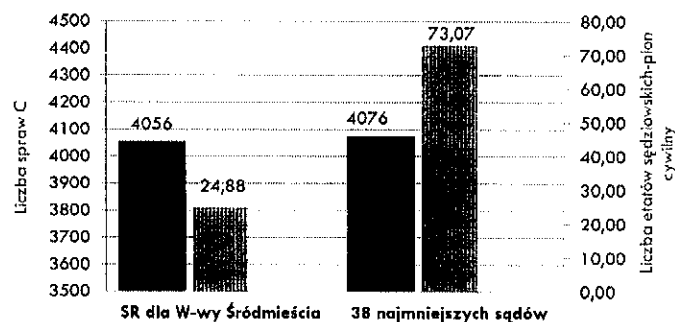
Liczba sędziów w sądach rejonowych	Liczba sądów	Liczba wydziałów	Średnia wielkość wydziału	Średnia wielkość wydziału (w grupach)	Liczba sędziów w ramach limitu etatów	Procent w grupach	Liczba sędziów	Liczba stanowisk funkcyjnych związanych z nadzorem	Procent w grupach	Liczba stanowisk
1-5	13	52	1,19	1,84	62	11,94	834	65	19,76	610
6-10	97	401	1,93		772			545		
11-15	70	317	2,81	3,05	892	25,06	1750	512	30,61	945
16-20	48	256	3,35		858			433		
21-25	21	122	3,93	4,08	479	10,05	702	212	9,56	295
26-30	8	50	4,46		223			83		
31-35	7	49	4,71	4,91	231	8,16	570	92	7,00	216
36-40	9	67	5,08		339			124		
41-45	7	58	5,31	6,03	308	17,08	1193	116	13,31	411
46-50	7	57	5,96		340			116		
51-60	10	83	6,57	6,53	545	27,70	1934	179	19,76	610
61-70	7	74	6,24		462			154		
71-80	7	82	6,37	6,53	522	27,70	1934	170	19,76	610
81-90	6	75	6,72		504			161		
91-100	2	30	6,23	6,53	187	27,70	1934	55	19,76	610
101-150	2	35	7,40		259			70		
151-200										
pow.200										
Ogółem	321	1808	3,86	3,86	6983	100,00	6983	3087	100,00	3087

Można zauważyć, że w przeszłości sądownictwo, nie bacząc na jakiegokolwiek względy racjonalności spełniało w zasadzie wszelkie odnoszące się do niego oczekiwania organizacyjne, tworząc całkowicie niewydolną strukturę organizacyjną. Wadliwa struktura organizacyjna (konieczność jej utrzymania, zabezpieczenia etatów, itp.) pozbawiła większe ośrodki skutecznej ochrony prawnej (sprawność postępowania).

W tym miejscu warto przytoczyć dane (za 2010 r.) obrazujące stosunek liczby ludności przypadającej na 1 sprawę cywilną z repertorium „C” wpływającą do sądu rejonowego. Wartości maksymalne dotyczą Sądów Rejonowych w: Kolbuszowej – 905,09, Leżajsku – 813,00 i Ropczycach – 806,19, a wartości minimalne Sądów Rejonowych: dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie – 31,10, Poznań-Stare Miasto w Poznaniu – 52,13 i dla m.st. Warszawy w Warszawie – 76,13.

W sądach rejonowych o etatyacji 4-14 sędziów, na wpływającą 1 sprawę cywilną z repertorium „C” przypada średnio 312 obywateli, a jednostkach o etatyacji 15-137 sędziów – 186 obywateli.

Poniższe zastawienie przedstawia wpływ spraw cywilnych z repertorium „C” oraz etatyację w pionie cywilnym Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie oraz 38 najmniejszych sądów rejonowych w kraju.

Przyjmując jako wyjściowe kryterium liczbę ludności zamieszkującej na obszarze właściwości sądu rejonowego oraz fakt, iż w obszarze właściwości miejscowej najmniejszego w kraju Sądu Rejonowego w Sejnach zamieszkuje 21.013 osób, w Polsce powinno funkcjonować 1.816 jednostek szczebla rejonowego.

W wyniku zniesienia sądów rejonowych o niewielkiej obsadzie orzeczniczej, która – co do zasady – jest pochodną niskiego wpływu spraw stworzony zostanie model organizacyjny sądownictwa, w obrębie którego funkcjonowałyby jednostki sądowe szczebla rejonowego o optymalnej wielkości.

Projektowana zmiana organizacyjna nie spowoduje negatywnych skutków społecznych i tym samym nie może być utożsamiana z ograniczeniem prawa obywateli do sądu. W celu zagwarantowania bowiem obywatelom dogodnego dostępu do sądu, wszystkie wydziały jednostek przewidzianych do zniesienia (cywilny, karny, rodzinny i nieletnich, pracy oraz ksiąg wieczystych) przekształcone zostaną w wydziały zamiejscowe sąsiednich sądów. Budynek wykorzystywane obecnie przez sądy przewidziane do zniesienia, będą stanowiły siedzibę wydziałów zamiejscowych.

Zgodnie z art. 19 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, wydziału zamiejscowe utworzone zostaną na podstawie przepisów zarządzenia Ministra Sprawiedliwości. Regulacja ta obejmować będzie powołanie zamiejscowych wydziałów: cywilnego, karnego, rodzinnego i nieletnich oraz pracy. Funkcjonowanie tych wydziałów, szczególnie w odniesieniu do obecnych jednostek o etatyacji wynoszącej 4-8 sędziów, będzie przedmiotem wnikliwego monitorowania, w kontekście zasadności ich dalszego istnienia.

Organizację wydziałów ksiąg wieczystych, w tym wydziałów zamiejscowych, określać będą przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia sądów rejonowych prowadzących księgi wieczyste, wydanego na podstawie art. 58 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych

i hipotece (Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361, z późn. zm.) i art. 20 pkt 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W sądach rejonowych, w strukturze których funkcjonować będą wydziały zamiejscowe, powstaną pionierzy orzecznicze o odpowiedniej etatyzacji, co umożliwi lepsze i bardziej wydajne wykorzystanie kadry sędziowskiej, referendarzy i asystentów sędziów. Należy bowiem zauważyć, że w małych jednostkach sądowych nieobecność jednego lub dwóch sędziów w wydziale powoduje poważne problemy z opanowaniem wpływu i bardzo często skutkuje szybkim narastaniem zaległości. Jednocześnie z uwagi na niewielką obsadę orzeczniczą wydziałów małych sądów rejonowych, możliwość przesunięcia sędziów między wydziałami jest niewielka.

Wskutek przygotowanej reorganizacji, sędziowie będą mogli orzekać, w zależności od potrzeb, w wydziale zamiejscowym lub też w wydziale jednostki macierzystej. Nastąpi zatem wyrównanie obciążenia pracą sędziów, co przełoży się na realizację wymienionych na wstępie celów reformy. Ułatwiony będzie także wybór odpowiednich osób na stanowiska funkcyjne (prezesów i wiceprezesów). Dotychczas wybór ten w małych jednostkach ograniczał się jedynie do kilku osób.

Zniesienie wskazanych wyżej sądów skutkować będzie przeniesieniem sędziów na inne miejsce służbowe. Kwestia ta znajduje unormowanie w obowiązujących przepisach prawnych. W Konstytucji RP funkcjonuje przepis art. 180, który określa ważną gwarancję niezawisłości sędziowskiej jaką jest zasada nieusuwalności sędziego z zajmowanego stanowiska. Zgodnie z art. 180 ust. 2 Konstytucji RP przeniesienie sędziego do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Zasada nieprzenoszalności sędziego jest zatem uszczegółowieniem i konsekwencją zasady nieusuwalności sędziego z urzędu, aczkolwiek nie jest to zasada nie doznająca wyjątków. Tego typu wyjątki przewidziane są w art. 180 ust. 5 Konstytucji RP, zgodnie z którym w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenosić, bez jego zgody, do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia. Cytowana norma konstytucyjna uwzględnia fakt, że względy racjonalności wymuszają często określone działania reorganizacyjne w strukturze sądów, w tym potrzebę tworzenia nowych sądów oraz ich znoszenia, przy czym istotną gwarancją nieusuwalności sędziego z urzędu wynikającą z Konstytucji RP w takich przypadkach jest obowiązek pozostawienia sędziemu uposażenia na dotychczasowym poziomie.

Uszczegółowienie reguł dopuszczalnego przeniesienia sędziego, w przypadku, o którym mowa w art. 180 ust. 5 Konstytucji RP, następuje w art. 75 usp. Zgodnie z art. 75 § 2 usp zgoda sędziego na przeniesienie na inne miejsce służbowe nie jest wymagana w przypadkach zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu. Zniesieniu sądu towarzyszy siłą rzeczy zmiana granic okręgów sądów, stąd przypadek zniesienia sądu, jako podstawa przeniesienia sędziego, zawiera się w konstytucyjnych podstawach przeniesienia wymienionych w art. 180 § 5 Konstytucji RP. Stosownie do art. 75 ust. 3 usp o przeniesieniu sędziego w tych przypadkach decyduje Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z wymienionych przyczyn może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.

Zniesienie sądu daje podstawę Ministrowi Sprawiedliwości do podjęcia dwóch decyzji wobec sędziów znoszonego sądu. Po pierwsze na podstawie art. 71 § 3 usp Minister może wnioskować do Krajowej Rady Sądownictwa o przeniesienie sędziego w stan spoczynku. Po drugie na podstawie art. 75 § 1 usp Minister może wyznaczyć sędziemu nowe miejsce służbowe, czyli przenieść go do innego sądu, przy czym wniosek o przeniesienie sędziego w stan spoczynku powinien być wykorzystywany w sytuacjach wyjątkowych, to jest wtedy, gdy obiektywne okoliczności nie pozwalają podjąć decyzji o przeniesieniu sędziego do innego sądu.

Minister Sprawiedliwości przed wyznaczeniem sędziemu nowego miejsca służbowego, ma obowiązek rozpoznać jego wniosek, w którym sędzia ma prawo wskazać jakikolwiek inny sąd, do którego chciałby być przeniesiony. Ustawa nie określa przy tym wprost jakie przesłanki należy brać pod uwagę przy rozpoznaniu

wniosku sędziego, co oznacza, że w grę wchodzi wszelkie okoliczności, które z punktu widzenia jego sytuacji zawodowej i rodzinnej mają przemawiać za uwzględnieniem jego wniosku (np. specjalizacja zawodowa sędziego, która nie może być wykorzystana w sądzie, do którego sędzia ma być przeniesiony). Należy pamiętać, że Minister Sprawiedliwości podejmując decyzję o zniesieniu sądu i w konsekwencji powierzeniu rozpoznawania spraw z obszaru właściwości sądu znoszonego do innego sądu musi brać pod uwagę przesłanki określone w art. 20 usp, to jest potrzebę zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa, przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do zakresu obciążenia wpływem spraw, a także ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie.

Procedura wyznaczenia sędziemu nowego miejsca służbowego z powodu zniesienia sądu, w którym dotychczas pełnił służbę, wymaga zatem wydania przez Ministra Sprawiedliwości indywidualnej decyzji, od której – na podstawie art. 75 § 4 usp – sędziemu przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego,

W przypadku przeniesienia sędziego do innego sądu w związku ze zniesieniem dotychczasowej siedziby służbowej sędziego dochodzi do konieczności pogodzenia dwóch konstytucyjnych wartości. Z jednej strony prawa do sądu, które może być zapewnione jedynie przy racjonalnej organizacji sądownictwa. Z drugiej zaś zasady nieusuwalności sędziego, a tym samym zakazu arbitralnego przenoszenia sędziego do innego sądu zarówno przez organ władzy wykonawczej, jak i przez sąd. Ustawodawca przewidział, że pogodzenie tych dwóch wartości jest możliwe. Z jednej strony umocowując Ministra Sprawiedliwości do podejmowania decyzji w przedmiocie reorganizacji sądownictwa powszechnego, które wyrażają się w konkretnych aktach prawnych o znoszeniu i tworzeniu sądów, a także w decyzjach o przeniesieniu sędziów. Z drugiej zaś przyznając sędziom prawo wniesienia odwołania od takich decyzji do Sądu Najwyższego, który ma w tym przypadku stać na straży zasady nieusuwalności sędziego oraz zasady prawa do sądu.

Jak wcześniej wskazano, wszystkie wydziały jednostek przewidzianych do zniesienia (cywilny, karny, rodzinny i nieletnich, pracy oraz ksiąg wieczystych) przekształcone zostaną w wydziały zamiejscowe sąsiednich sądów. Generalnie zakłada się, że wszyscy sędziowie dotychczas orzekający w tych wydziałach nadal będą orzekać w nowoutworzonych jednostkach zamiejscowych.

Zniesienie niewielkich sądów rejonowych nie powinno powodować przechodzenia w stan spoczynku sędziów orzekających aktualnie w likwidowanych jednostkach. Zgodnie z przyjętym założeniem, każdemu z tych sędziów zaproponowane zostanie nowe stanowisko w jednostce przejmującej, lub też ewentualnie - na wniosek sędziego - w innym sądzie rejonowym (przeniesienie na inne miejsce służbowe).

Zgodnie z art. 55 § 1-3 usp sędziowie sądów powszechnych powoływani są przez Prezydenta RP na stanowiska: sędziego sądu rejonowego, sędziego sądu okręgowego oraz sędziego sądu apelacyjnego. Jednocześnie, powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) sędziego. Siedzibą sądu jest miejscowość, w której sąd ten funkcjonuje. Przez siedzibę sądu należy również rozumieć miejscowość, w której funkcjonują aktualnie istniejące wydziały zamiejscowe oraz funkcjonować będą nowotworzone wydziały zamiejscowe.

Reorganizacja polegająca na zniesieniu niektórych sądów rejonowych nie ma wpływu na potrzebę powoływania dyrektorów sądów, gdyż ta jest skutkiem nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie wprowadzenia stanowiska dyrektora sądu rejonowego.

Projektowana reorganizacja nie spowoduje także wzrostu wydatków w związku z koniecznością wypłaty sędziom kosztów delegowania. Należy bowiem zwrócić uwagę, że obecnie ok. 3/5 sędziów sądów rejonowych zamieszkuje w miejscowościach poza siedzibą sądu. Aktualnie zwracane są im więc koszty dojazdu do siedziby sądu i omawiana reorganizacja nie wprowadzi w tym zakresie żadnych zmian.

Jeśli chodzi o pracowników administracyjnych znoszonych sądów należy zauważyć, że zniesienie sądu z jednoczesnym utworzeniem wydziału zamiejscowego będzie skutkować przejściem całego zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ ustawy - Kodeks pracy. Wszyscy pracownicy znoszonych sądów staną się więc z dniem 1 stycznia 2013 r. z mocy prawa pracownikami sądów, które przejmą do swojej właściwości rozpoznawanie spraw z obszarów sądów znoszonych. Sam fakt zniesienia sądu nie będzie stanowić podstawy do wypowiedzania umów o pracę lub warunków pracy i płacy pracownikom zarówno sądu znoszonego, jak i przejmującego. Obowiązkiem dyrektora sądu przejmującego będzie dostosowanie obsady kadrowej do nowej struktury organizacyjnej sądu.

Dodatkowo należy zauważyć, że powyższe stanowisko nie jest sprzeczne z treścią art. 4a ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. z 2011 r. Nr 109, poz. 639), który stanowi, że w przypadku zniesienia sądu, w pierwszej kolejności na wolne etaty urzędnicze i pracownicze w sądach i prokuraturach, na ich wniosek, są zatrudniani urzędnicy i pracownicy zniesionego sądu. Uzasadnieniem dla wprowadzenia tego przepisu była rzeczywista likwidacja sądów wojskowych i zapewnienie zwalnianym pracownikom pierwszeństwa przy zatrudnianiu pracowników w sądach lub w prokuraturach – z pominięciem postępowania konkursowego. Zniesienie sądów wojskowych wiązało się bowiem z fizyczną likwidacją sądów (majątku, miejsc pracy itd.) i wykonywanych przez nie zadań, a w konsekwencji koniecznością rozwiązania z pracownikami stosunku pracy. Taka sytuacja nie ma natomiast miejsca w przypadku zniesienia sądów na podstawie projektowanego rozporządzenia. Majątek i zadania znoszonych sądów zostaną bowiem faktycznie przejęte przez sąd przejmujący. Natomiast miasta – siedziby sądów rejonowych podlegających zniesieniu – nie zostaną pozbawione struktur sądowych. Będą tam funkcjonowały nowoutworzone wydziały zamiejscowe, stanowiące miejsce pracy dla dotychczasowej kadry.

W dalszej perspektywie czasowej na skutek lepszego wykorzystania kadry orzeczniczej i administracyjnej w sądach objętych reformą, możliwe będzie przenoszenie uwolnionych etatów sędziowskich i urzędniczych do innych sądów, w których obciążenie pracą jest znacznie większe i występują zaległości strukturalne w rozpoznawaniu spraw. Połączenie wielu jednostek organizacyjnych stwarza większe możliwości bardziej racjonalnego wykorzystania kadr. Efekt synergii w wielu połączonych jednostkach pozwoli w przypadku zwolnienia się stanowiska sędziowskiego, urzędniczego, referendarskiego na możliwość jego wykorzystania na rzecz innych jednostek bardziej tego potrzebujących, czego w przypadku istnienia dwóch odrębnych jednostek nie sposób osiągnąć.

Reorganizacja sądów rejonowych pozostaje bez wpływu na ewentualny odpływ młodych pracowników z małych miast do większych. Miasta, siedziby sądów rejonowych podlegających zniesieniu nie zostaną pozbawione struktur sądowych. Nadal będą tam bowiem funkcjonowały – jako wydziały zamiejscowe – wszystkie wydziały znoszonych jednostek, stanowiące miejsce pracy dla dotychczasowej kadry. Ponownie należy podkreślić, że omawiana zmiana organizacyjna w swym założeniu nie wiąże się ze zwolnieniami pracowników likwidowanych sądów. Niezależnie od powyższego warto dodać, że przedmiotowa reorganizacja dotyczy jedynie pracowników sądów i nie wpływa na innych pracowników. Jednostki organizacyjne sądownictwa powszechnego objęte zmianami nie są dużymi zakładami pracy, mającymi istotne znaczenie dla lokalnego rynku pracy.

Należy podkreślić, że jakkolwiek omawiane zmiany organizacyjne skutkować będą ograniczeniem wydatków w związku z likwidacją stanowisk funkcyjnych w znoszonych sądach, to jednak poszukiwanie oszczędności w budżecie resortu sprawiedliwości nie stanowiło decydującej przesłanki dla podjęcia działań w zakresie zniesienia niewielkich sądów rejonowych.

Przyjęte rozwiązanie stwarza również narzędzie do prowadzenia właściwej polityki inwestycyjnej i dbałości w pierwszej kolejności o infrastrukturę tych sądów, co do których nie będzie żadnych wątpliwości odnośnie ich dalszego funkcjonowania.

Krajowa Rada Sądownictwa, w opinii z dnia 9 marca 2012 r., negatywnie oceniła przedmiotowy projekt. Krytyka dotyczyła przede wszystkim części projektu, w której znajdowały się regulacje likwidujące niektóre sądy.

Krajowa Rada Sądownictwa w swojej ocenie podniosła też zarzut, że proponowane zmiany dowodzą niezgodności nowego brzmienia art. 20 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 176 ust. 2 w zw. z art. 180 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji RP, a także z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.). Z art. 176 ust. Konstytucji wynika bowiem, że ustrój i właściwość sądów - miejscowa, rzeczowa i instancyjna - z woli ustrojodawcy stanowią materię ustawową, co oznacza, że decyzje w sprawie tworzenia i znoszenia sądów powinien podejmować ustawodawca, a nie przekazywać tych zagadnień do uregulowania w drodze aktu wykonawczego Ministra Sprawiedliwości. Zastrzeżenie w Konstytucji, że zagadnienia związane z właściwością sądów stanowią materię ustawową jest jedną z gwarancji niezawisłości sędziów, bowiem dokonywanie zmian ustroju sądów lub granic okręgów sądowych stanowi podstawę do przenoszenia sędziego do innego sądu lub w stan spoczynku. W konsekwencji organ władzy wykonawczej może, w drodze rozporządzenia, ingerować w zasady nieusuwalności i nieprzenoszalności sędziego. Z kolei z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wynika prawo każdej osoby do rozpatrzenia jej sprawy przez sąd ustanowiony ustawą, a nie aktem wykonawczym Ministra Sprawiedliwości.

Zauważyć należy, że jest to zarzut wobec obowiązującej ustawy, a zatem nie może być rozpatrywany podczas prac nad rozporządzeniem wykonawczym.

Nie można również podzielić uwagi dotyczącej błędnego przyjęcia kryterium zniesienia niektórych sądów przez pryzmat przyznanych etatów. Wskazać należy, że kryterium etatowe jest wypadkową przyjętych kryteriów: obszaru właściwości, wpływu spraw, stanu obciążenia sędziego pracą i innych, omówionych w uzasadnieniu projektu.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że Krajowa Rada Sądownictwa dostrzegła brak uzasadnienia dla funkcjonowania niewielkich sądów rejonowych, czego wyrazem było stwierdzenie zawarte w opinii z dnia 9 marca 2012 r. – „Rada uważa utrzymywanie sądów, w których orzeka 4-6 sędziów za nieracjonalne”. Skutkuje to tym, że rozbieżność opinii między Radą a Ministrem Sprawiedliwości dotyczy jedynie pułapu etatów orzeczniczych determinującego funkcjonowanie sądu rejonowego; według projektodawcy jest to 9 a nie 6 sędziów.

Krajowa Rada Sądownictwa zwróciła również uwagę na niewłaściwy tryb konsultacji projektu rozporządzenia z prezesami zainteresowanych sądów z powodu zbyt krótkiego czasu, który organy te otrzymały na wyrażenie stanowiska i nieprzedstawienia im jakiegokolwiek uzasadnienia projektu. Podobnie krótki termin określiło dyrektorom sądów na obliczenie szacunkowych skutków finansowych likwidacji sądów. Wydaje się, że te uwagi wykraczają poza zakres opiniowanego projektu.

W kolejnej opinii z dnia 14 czerwca 2012 r. Krajowa Rada Sądownictwa potrzywała negatywne stanowisko, a także wszystkie dotychczasowe uwagi wskazując jednocześnie, że proponowana reforma nie daje gwarancji skrócenia czasu prowadzenia postępowań sądowych, a skumulowanie spraw w większych jednostkach może doprowadzić do ich wydłużenia. Zauważyć należy, że również ta uwaga wykracza poza materię projektu.

Podniosła również, że nie przedstawiono równoległe do zaopiniowania projektu zarządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie powołania wydziałów zamiejscowych. Wskazać trzeba, że wszystkie wydziały jednostek przewidzianych do zniesienia (cywilny, karny, rodzinny i nieletnich, pracy oraz ksiąg wieczystych) przekształcone zostaną w wydziały zamiejscowe sąsiednich sądów. Ponadto projekt zarządzenia Ministra Sprawiedliwości powołującego wydziały zamiejscowe przygotowany zostanie na kolejnym etapie prac legislacyjnych. Należy mieć przy tym na uwadze fakt, że omawiana reorganizacja wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2013 r. Niemniej jednak, zauważyć należy, że Minister Sprawiedliwości nie ma obowiązku prowadzenia

konsultacji międzyresortowych, a tym bardziej konsultacji społecznych w odniesieniu do zarządzeń, będących wewnętrznymi aktami prawnymi.

Nie można również podzielić uwagi Krajowej Rady Sądownictwa, że uzasadnienie zawiera nierzetelne oszacowanie kosztów projektowanych zmian. Uzasadnienie projektu zawiera informację odnośnie wszystkich najistotniejszych wydatków oraz oszczędności związanych z przygotowaniem reorganizacją.

Wskazać również należy, że w dniu 23 stycznia 2012 r. Krajowa Rada Sądownictwa złożyła do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o zbadanie zgodności z Konstytucją RP ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 203, poz. 1192), który dotyczył m.in. stwierdzenia, że art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym nadania nowego brzmienia art. 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest niezgodny z art. 176 ust. 2 w zw. z art. 180 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji, a także z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.).

Zauważyć należy, że w myśl art. 176 ust. 2 Konstytucji, ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy. Z regulacji tej wynika generalnie, że w demokratycznym państwie prawnym „postępowanie sądowe” musi zostać uregulowane w ustawie i spełniać pewne minimalne wymogi określoności, zrozumiałości i precyzji językowej. Z art. 176 ust. 2 Konstytucji wynika natomiast dyrektywa, aby instytucje odnoszące się do „postępowania sądowego” oraz materii objętej gwarancjami prawa do sądu uregulowane zostały w akcie rangi ustawowej tak zredagowanym, by jednostka mogła przewidzieć konsekwencje swoich postępowań, a także decyzje organów państwowych. (zob. wyrok z 19 lutego 2003 r., sygn. P 11/02, OTK ZU nr 2/A/2003, poz. 12).

Ponadto obowiązkiem prawodawcy jest zapewnienie każdemu rozpoznania jego sprawy przez sąd wykazujący kwalifikacje określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Prawodawca, poprzez odpowiednie ukształtowanie struktury sądów, określenie właściwości i trybu postępowania przed nimi (art. 176 ust. 2 Konstytucji), jak również poprzez adekwatne do tych wymogów wskazanie przesłanek o charakterze personalnym, legitymujących sędziów do rozpoznawania spraw (art. 178, art. 180 i art. 181 Konstytucji), winien gwarantować, od strony organizacyjno-proceduralnej, spełnienie przymiotów, o jakich stanowi art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok z 11 grudnia 2002 r., sygn. SK 27/01).

Niewątpliwie zadania ustawodawcy określone w art. 176 ust. 2 Konstytucji obejmują zatem również sposób obsady stanowisk sędziowskich, zaś wyrażona w art. 180 Konstytucji zasada nieusuwalności sędziego wyklucza możliwość pozbawienia sędziego stanowiska w wyniku arbitralnej decyzji „czynnika administracyjnego”. Zgodnie z Konstytucją sędzia może być przeniesiony „do innego sądu” jedynie wyjątkowo, m.in. w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych.

Wskazanie rangi aktu normatywnego regulującego właściwość sądów określone jest w art. 176 ust. 2 Konstytucji wprost i dotyczy właściwości ogólnej sądów. W zależności od przyjętego kryterium można wyróżnić w tym zakresie właściwość rzeczową (przedmiotową), miejscową (terytorialną) i funkcjonalną (czynnościową). Można też mówić o szczególnych właściwościach sądu: z łączności spraw oraz z tzw. delegacji. Właściwość rzeczowa oznacza kompetencję, jaką prawo przekazało sądom różnego szczebla ze względu na rodzaj rozpoznawanej sprawy. Właściwość miejscowa to kompetencja wskazująca, który sąd spośród sądów tego samego rzędu jest powołany do orzekania w danej sprawie. Właściwość funkcjonalna wskazuje zaś, który z sądów danego rodzaju i szczebla posiada uprawnienie do wykonania konkretnej czynności, a nie jak w przypadku właściwości rzeczowej – całościowego rozpoznania powierzonej mu ustawą procesową sprawy.

Niemniej jednak ustawami o znaczeniu podstawowym dla ustalenia właściwości sądu do rozpoznania konkretnej sprawy są ustawy procesowe (np. Kodeks postępowania karnego, Kodeks postępowania cywilnego).

Przepis określający okręg, do którego należy sąd, którego właściwość dla rozpoznania konkretnej sprawy jest ustalana nie ma charakteru materialnoprawnego. Ogólne zasady tworzenia sądów powszechnych, wraz ze sposobem oznaczenia ich właściwości miejscowej, określają przepisy o organizacji sądów zawarte w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, późn. zm.), a poprzednio w ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U z 1994 r. Nr 7, poz. 25 z późn.zm.). W ten sposób w przepisach ustawy ustalono podstawowe reguły dotyczące określenia właściwości miejscowej sądów, wiążąc je z podziałem terytorialnym kraju. Rozwiązanie takie z całą pewnością nie narusza zakresu swobody ustawodawcy, mieszczącego się w granicach wymogu przewidzianego w art. 176 ust. 2 Konstytucji.

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych nie jest ustawą o charakterze procesowym. Tym bardziej procesowego charakteru nie mogą mieć akty prawne niższej rangi, wydawane w trybie zakwestionowanej delegacji ustawowej. Upoważnienie do wydania rozporządzenia wykonawczego nie może być interpretowane jako przepis wywołujący skutki procesowe, skoro charakter procesowego nie ma sama ustawa upoważniająca. Zatem z natury rzeczy organizacyjne rozstrzygnięcie organu władzy wykonawczej, wydane w formie aktu wykonawczego do ustawy ustrojowej, mające na celu optymalizację struktury terytorialnej sądów w celu usprawnienia funkcjonowania jednostek wymiaru sprawiedliwości bądź dostosowania tej struktury do podziału administracyjnego kraju, nie może wywoływać skutków procesowych w sferze właściwości miejscowej sądów w toczących się już postępowaniach karnych lub cywilnych.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podnosił, że wyrażona w art. 10 ust. 1 Konstytucji zasada trójpodziału i równowagi władz nie oznacza ich zupełnej separacji i braku wzajemnych zależności (wyrok z 4 października 2000 r., sygn. P. 8/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 189). Rozdzielenie władzy ustawodawczej i wykonawczej nie wyklucza wzajemnych oddziaływań i dopełniania się, przy czym niewątpliwie najsilniej ukształtowała się odrębność władzy sądowniczej. Do istoty władzy sądowniczej należy bowiem konstytucyjnie gwarantowana niezależność sądownictwa od pozostałych władz, ponieważ tylko sądy mogą wymierzać sprawiedliwość.

Nie można jednak utożsamiać pojęcia właściwości sądów, o jakiej mowa w art. 176 ust. 2 Konstytucji, z regulacjami prawnymi o charakterze administracyjnym, których zadaniem jest tworzenie ładu organizacyjnego w zakresie funkcjonowania jednostek wymiaru sprawiedliwości. Czym innym jest bowiem ustawowe, procesowe określanie właściwości sądów, czym innym zaś – administracyjne ustalenie obszarów funkcjonowania sądów. Ustawowe upoważnienie ma wyłącznie charakter organizacyjny i nie narusza istoty właściwości rzeczowej ani zasad określających kategorię sądów, które ze względu na charakter sprawy są właściwe do rozpoznawania spraw różnego typu. Nie można utożsamiać go zatem z upoważnieniem Ministra Sprawiedliwości do określenia właściwości sądów, w sytuacji gdy chodzi jedynie o zakreślenie – zgodnie z regułami wskazanymi w ustawie – obszarów ich funkcjonowania.

Należy także podkreślić, że Minister Sprawiedliwości, jako organ władzy publicznej, jest odpowiedzialny za funkcjonowanie systemu wymiaru sprawiedliwości jako całości, w tym za stworzenie warunków organizacyjnych gwarantujących maksymalną efektywność sądownictwa oraz realizację zasady prawa obywatela do sądu. Powierzenie mu zatem określonego w art. 20 usp uprawnienia jest tymi zadaniami uzasadnione, nie naruszając zasady niezawisłości sędziów ani niezależności sądów, ani też wskazanych we wniosku Krajowej Rady Sądownictwa postanowień konwencyjnych.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Zgłoszenie zainteresowania pracami nad projektem dokonała Międzyzakładowa Organizacja Związkowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Sądowych.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Ocena skutków regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie.

Projektowane rozporządzenie będzie oddziaływać na kadre orzeczniczą i administracyjną oraz na uczestników postępowań sądowych w odniesieniu do jednostek, których dotyczą projektowane zmiany.

Poniżej zostały przedstawione tabele obrazujące liczbę sądów, w których wpływ spraw (Tab. 1 i 2), oraz liczba sądów, w których wpływ spraw na obsadzone stanowisko sędziowskie w głównych kategoriach spraw (Tab. 3 i 4), stanowił w 2011 r. oraz będzie stanowił po przeprowadzeniu zmian struktury organizacyjnej mniej niż 100%, 50% i 30% średniej krajowej. Z uwagi na przeprowadzone zmiany organizacyjne w 2011 r. w pionie pracy i ubezpieczeń społecznych oraz w pionie gospodarczym, zaprezentowane dane dotyczą tylko i wyłącznie podstawowych kategorii spraw cywilnych, karnych, rodzinnych i wieczystoksięgowych.

Tab. 1. Wpływ spraw do SR w 2011 roku

Rep.	Średni wpływ spraw	Sądy z wpływem spraw większym od średniej	% do liczby sądów	Sądy z wpływem spraw mniejszym od średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej połowy wartości średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej 1/3 wartości średniej	% do liczby sądów
C	591,24	89	27,73	232	72,27	137	42,68	64	19,94
C zasadnicze	559,69	90	28,04	231	71,96	137	42,68	63	19,00
K	1472,80	117	36,45	204	63,55	62	19,31	7	2,18
K zasadnicze	1278,12	124	38,63	197	61,37	56	17,45	6	1,87
RC	566,90	111	34,91	207	65,09	73	22,96	24	7,55
RC zasadnicze	560,03	112	35,22	206	64,78	71	22,33	24	7,55
KW	10398,06	94	30,62	213	69,38	74	24,10	12	3,91

Tab. 2. Symulacja - wpływ spraw do SR po zmianach organizacyjnych (dane za 2011 rok)

Rep.	Średni wpływ spraw	Sądy z wpływem spraw większym od średniej	% do liczby sądów	Sądy z wpływem spraw mniejszym od średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej połowy wartości średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej 1/3 wartości średniej	% do liczby sądów
C	925,80	68	33,17	137	66,83	51	24,88	10	4,88
C zasadnicze	874,69	66	32,20	139	67,80	49	23,90	11	5,37
K	2306,19	88	42,93	117	57,07	12	5,85	2	0,98
K zasadnicze	2001,34	81	39,51	124	60,49	10	4,88	1	0,49
RC	888,05	84	41,38	119	58,62	17	8,37	2	0,99
RC zasadnicze	877,29	84	41,38	119	58,62	17	8,37	2	0,99
KW	16539,92	61	31,61	132	68,39	36	18,65	9	4,66

Tab. 3. Obciążenie wpływem spraw do SR w 2011 roku

Rep.	Obciążenie wpływem na obsadę	Sądy z obciążeniem wpływem większym od średniej	% do liczby sądów	Sądy z obciążeniem wpływem mniejszym od średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej połowy wartości średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej 1/3 wartości średniej	% do liczby sądów
C	120,74	118	36,76	203	63,24	14	4,36	0	0,00
C zasadnicze	114,07	118	36,76	203	63,24	16	4,98	0	0,00
K	229,77	201	62,62	120	37,38	1	0,31	0	0,00
K zasadnicze	199,40	203	63,24	118	36,76	3	0,93	0	0,00
RC	224,86	174	54,72	144	45,28	3	0,94	0	0,00
RC zasadnicze	222,14	174	54,72	144	45,28	3	0,94	0	0,00
KW	15874,82	152	49,84	153	50,16	50	16,39	15	4,92

Tab. 4. Symulacja - obciążenie wpływem spraw do SR po zmianach organizacyjnych (dane za 2011 rok)

Rep.	Obciążenie wpływem na obsadę (wersja 1)	Sądy z obciążeniem wpływem większym od średniej	% do liczby sądów	Sądy z obciążeniem wpływem mniejszym od średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej połowy wartości średniej	% do liczby sądów	Sądy poniżej 1/3 wartości średniej	% do liczby sądów
C	120,74	85	41,46	120	58,54	3	1,46	0	0,00
C zasadnicze	114,07	85	41,46	120	58,54	3	1,46	0	0,00
K	229,77	120	58,54	85	41,46	1	0,49	0	0,00
K zasadnicze	199,40	123	60,00	82	40,00	3	1,46	0	0,00
RC	224,86	102	50,25	101	49,75	0	0,00	0	0,00
RC zasadnicze	222,14	105	51,72	98	48,28	0	0,00	0	0,00
KW	15874,82	95	49,22	98	50,78	15	7,77	6	3,11

2. Konsultacje społeczne.

Projekt rozporządzenia w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych oraz ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych podlegał zaopiniowaniu przez: Prezesów Sądów Apelacyjnych, Okręgowych i Rejonowych, Krajową Radę Sądownictwa, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszenie Sędziów „Themis”, Stowarzyszenie Sędziów Sądów Rodziny w Polsce, Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych i Krajową Radę Komorniczą.

Projekt został przesłany również Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych, Forum Związków Zawodowych oraz Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”.

Zgłoszenie zainteresowania pracami nad projektem, w drodze ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) dokonała Międzyzakładowa Organizacja Związkowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Sądowych.

Ponadto, w Ministerstwie Sprawiedliwości odbyły się konsultacje z przedstawicielami władz samorządowych, w ramach których przedstawione zostały założenia reformy, wyjaśnione wątpliwości oraz przeanalizowane zgłoszone propozycje rozwiązań organizacyjnych.

Uwagi zgłoszone do przedmiotowego projektu w ramach konsultacji społecznych dotyczyły wyrażenia negatywnej opinii co do zniesienia sądów rejonowych. Pod wpływem zgłoszonych uwag została opracowana nowa wersja projektu, która przewiduje zniesienie jedynie 79 sądów rejonowych.

Omawiana reorganizacja nie spowoduje negatywnych skutków społecznych, oddziałując natomiast w sferze administracyjno-zarządczej może w znaczący sposób usprawnić działanie całego wymiaru sprawiedliwości.

Potrzeba przeprowadzenia reformy struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego wynika przede wszystkim z nieefektywności sądów spowodowanej nierównomiernym obciążeniem pracą kadry orzeczniczej, którego powodem jest zróżnicowanie wielkości i nadmierne rozdrobnienie jednostek sądowych.

Prowadząc prace koncepcyjne dotyczące struktury sądownictwa powszechnego uznano, że rozwiązaniem przedstawionych problemów jest skumulowanie sądów z niskim wpływem spraw i w ślad za tym powołanie jednostek o optymalnej wielkości. W ten sposób nastąpi bardziej elastyczne zarządzanie i optymalizacja obciążenia kadry orzeczniczej i urzędniczej. W wyniku bowiem przejęcia przez inne sądy rejonowe nadzoru nad wydziałami znoszonych jednostek sądowych pionierzy orzecznicze będą w stanie osiągnąć odpowiedni poziom etatyacji, co z kolei umożliwi lepsze i bardziej wydajne wykorzystanie zarówno kadry sędziowskiej, jak i referendarzy sądowych oraz asystentów sędziów. Należy zauważyć, że w małych jednostkach sądowych nieobecność jednego lub dwóch sędziów w wydziale powoduje poważne problemy z opanowaniem wpływu i bardzo często skutkuje szybkim narastaniem zaległości. Jednocześnie z uwagi na niewielką obsadę orzeczniczą wydziałów małych sądów rejonowych, możliwość przesunięcia sędziów między wydziałami jest niewielka. Ponadto, w efekcie proponowanej reorganizacji, nastąpi wyrównanie obciążenia pracą sędziów, gdyż sędziowie będą mogli orzekać, w zależności od potrzeb, w wydziale zamiejscowym lub też w wydziale jednostki macierzystej.

W dalszej perspektywie na skutek wydajniejszego wykorzystania kadry orzeczniczej w sądach objętych reformą, możliwe będzie przenoszenie uwolnionych etatów sędziowskich do innych sądów, w których obciążenie pracą jest znacznie większe i występują zaległości strukturalne w rozpoznawaniu spraw.

3. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe rozporządzenia.

3.1. Wpływ regulacji na dochody i wydatki sektora publicznego, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Szacując wstępnie oszczędności przyjęte zostało założenie, iż w wyniku likwidacji stanowisk prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego, osoby zajmujące te stanowiska będą pełniły funkcje przewodniczących wydziałów. Różnica w dodatku funkcyjnym prezesa i przewodniczącego wydziału wynosi średnio 250 zł.

$250 \text{ zł} \times 2 \text{ stanowiska w sądzie} \times 79 \text{ znoszonych sądów} \times 12 \text{ miesięcy} = 474.000 \text{ zł oszczędności w skali roku.}$

Ponadto, w znoszonych sądach likwidacji ulegną stanowiska kierownika oddziału administracyjnego i głównego księgowego. Oszczędności z tego tytułu wyniosą średnio 500 zł na etat miesięcznie.

$500 \text{ zł} \times 2 \text{ etaty} \times 79 \text{ znoszonych sądów} \times 12 \text{ miesięcy} = 948.000 \text{ zł oszczędności w skali roku.}$

Ogółem oszczędności w skali roku szacowane są na kwotę 1.422.000 zł.

Szacując wstępnie koszty przyjęte zostało założenie, iż jednorazowe wydatki związane z omawianą reorganizacją dotyczyć będą wymiany tablic i pieczęci.

Zakłada się, iż średni koszt wymiany tablic i pieczęci w sądzie wyniesie 14.200 zł.

Na kwotę tą składa się:

- średni koszt wyrobienia jednej standardowej pieczęci wynosi 50 zł, natomiast szacowana liczba standardowych pieczęci potrzebnych do jednego sądu to średnio 50 szt. ($50 \text{ zł} \times 50 \text{ szt.} = 2.500 \text{ zł}$),
- średni koszt wyrobienia jednej dużej opisowej pieczęci z datownikiem wynosi 90 zł, natomiast szacowana liczba dużych pieczęci potrzebnych do jednego sądu to średnio 20 szt. ($90 \text{ zł} \times 20 \text{ szt.} = 1.800 \text{ zł}$),
- średni koszt jednej okrągłej pieczęci urzędowej wynosi 250 zł, natomiast szacowana liczba pieczęci potrzebnych w jednym sądzie to 4 szt. ($250 \text{ zł} \times 4 \text{ szt.} = 1.000 \text{ zł}$),

- średni koszt jednej tablicy zewnętrznej na budynek wynosi 1.000 zł, natomiast szacowana liczba potrzebnych tablic to 3 szt. (1.000 zł x 3 szt. = 3.000 zł),
- średni koszt jednej tabliczki wewnętrznej na drzwi wynosi 30 zł, natomiast szacowana liczba tabliczek wewnętrznych na drzwi to 30 szt. (30 zł x 30 szt. = 900 zł),
- średni koszt jednej tablicy informacyjnej wynosi 500 zł, natomiast szacowana liczba tablic to 10 szt. (500 zł x 10 szt. = 5.000 zł).

14.200 zł x 79 znoszonych sądów = 1.121.800 zł.

Wejście w życie przedmiotowego rozporządzenia nie spowoduje wzrostu wydatków z budżetu państwa w części 15 - Sądy powszechne oraz w części 37 – Sprawiedliwość, jak również z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

3.2. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projekt rozporządzenia nie powinien mieć negatywnego wpływu na rynek pracy.

Wskutek przygotowanej reorganizacji, sędziowie zatrudnieni w znoszonych sądach będą orzekali w utworzonych wydziałach zamiejscowych, a w razie potrzeby także we właściwych wydziałach jednostki macierzystej.

Pracownicy administracyjni zatrudnieni w wydziałach orzecznich znoszonych sądów będą w dalszym ciągu wykonywali swe obowiązki w ramach wydziałów zamiejscowych. Z kolei urzędnicy agend administracyjnych znajdą zatrudnienie w wydziałach orzecznich wymagających wzmocnienia lub też ewentualnie w agendach administracyjnych jednostek macierzystych.

Ponadto reorganizacja sądów rejonowych pozostanie bez wpływu na ewentualny odpływ młodych pracowników z małych miast do większych.

3.3. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

3.4. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.